

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VI. Secundum Adversariorum fundamentum diluitur, & solvuntur
argumenta ex aliquibus exemplis desumpta,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

in variis locis operari dicitur. Unde ibidem docet operationem esse rationem formalem, quare Angelus in loco existat, dum ait: *Angelus in loco esse dicitur, propterea quod ibi operatur*: nam particula illa, propterea, causalis est, ac proinde causam, cur Angelus in loco existat, aperte significat. Idem docet Gregorius Nissenus relatus à D. Thoma in 1. dist. 37. quaest. 3. art. 1. quamvis errore Typographi, loco Nisseni, politus sit Nazianzenus. Unde opusc. 15. cap. 18. eundem locum ex Nisseno, non ex Nazianzeno refert.

§. VI.

Secundum Adversariorum fundamentum diluitur, & solvuntur argumenta ex aliquibus exemplis desumpta.

43. **S**ecundò arguunt Adversarij ex aliquibus exemplis, quibus ostendunt Angelos posse esse in locis, in quæ nullam habeant operationem transeuntem, de qua solum est disputatio. Primo, inquit, omnes Angeli creati sunt in cælo Empyreo, ut disp. 1. ostendimus, & in eo adhuc perseverant beati; & tamen nihil in eo operantur actione transeunte; quia Angeli nihil possunt operari in corpora, nisi per motum localem, ut colligitur ex S. Thoma infra quaest. 110. art. 3. cælum autem Empyreum non potest moveri ab Angelis motu locali, cum sit corpus immobile. Dicere autem quod Angeli actionem aliquam transeuntem nobis cum suo termino occultant in illud exerceant, ut Ferrariensis & quidam alii Thomista videntur asserere, est, inquit, ad humanam ignorantiam asylum confugere, & difficultatem fugere, non solvere: nam si valeret hæc responsio, quævis alia argumenta per ignorantiam solutionis solvi possent. Unde Alarcon (ut supra vidimus) rursus quodam illam excipit, & tanquam absurdam ac ridiculam sigillat & spernit.
44. **S**ecundum exemplum est de Dæmonibus, qui igne tartareo alligati, & ut loquitur Scriptura 2. Petri 2. *videntibus inferni devincti, in abyssis seu locis intimis detinentur*: Atqui ibi non agunt in flammis inferorum; imò e contra ab illis patiuntur: Ergo Angeli existunt in locis, in quibus, vel in quæ nullam actionem transeuntem eliciunt.
45. **A**liud exemplum ex Scriptura desumitur. Dicitur enim Tobia 8. quod Asmodæus Dæmon ab Angelo Raphaële religatus est in deserto superioris Ægypti; ne scilicet ulli rei nocere posset actione sua & operatione transeunte, quæ illi spiritus in se maligni, sunt in alia malefici, quantum possunt: At Asmodæus in locum illum, in quo divinitus detinebatur, nullam actionem transeuntem exercebat, nec illud desertum movebat localiter, imò seipsum localiter movere non poterat: Ergo idem quod prius.
46. **A**lia instantia fieri potest de animabus Patrū in veteri Testam. quæ descendebant in Lymbū, tanquam in locum suum, eoque deserebantur per Angelos, ut de anima Lazari dicitur Luca 16 & tamen dici non potest eas aliquā actione transeunte egisse in locum Lymborum, in quo usque ad adventum Christi detentæ sunt. Eadem difficultas procedit de animabus puerorum sine baptismo mortuorum, quæ in Lymbō tanquam in carcere perpetuò tenebuntur; & tamen nulla potest fingi actio transiens, quam in illum per totam æternitatem eliciant.
47. **U**ltima denique instantia sit. Ex Scriptura constat Angelos custodes ordinariè præsentis esse

A se iis qui eorum cura sunt commissi, eosque ubique comitari: Sed incredibile videtur, angelos continuā actione non interruptā, ergo ceteros agere: Ergo localis eorum præsentia non fundatur in operatione virtualiter transeunte.

Hæc tamen instantia ex fundamentis supra statutis facile dilui possunt. Ad primam enim, quæ de bonis Angelis in cælo Empyreo exitentibus procedit, in primis dico illam posse retorqueri contra Vazquem & Marcon, qui (ut supra vidimus) docent Angelos esse præsentis loco, per modum aliquem unionis ad corpus, eorum substantiæ superadditum, & per liberam Angelorum voluntatem productū. Ridiculi enim & absurdum videretur, quod Angeli per totam æternitatem occupentur in producendo modo aliquem unionis cum cælo Empyreo, ita quod si unquam momento ab illa occupatione, & modi illius productione desisterent, statim ex Empyreo caderent, nec eorum amplius in cælo locus inveniretur.

Ad quod, cum productio illius modi sit aliqua actio virtualiter transiens, ut supra ostendimus, illi Authores negare non possunt, bonos Angelos habere, & per totam æternitatem habituros actionem aliquam transeuntem in cælo Empyreo. Unde dum Alarcon ut ridiculam sigillat Thomistarum sententiam, suam, ac seipsum, rursus Theologorum exponit. Hoc præmissis,

Respondeo Angelos habere aliquam operationem circa cæli Empyreum, quamvis ad huiusmodi operationis plenā noticiam pertinere non possimus, Nec debet hoc esse mirum, quia ut ait D. Thomas in 4. dist. 45. quaest. 1. art. 1. ad 1. incorporea sunt in loco, modo specialiter qui non est nobis plenè manifestus: secundò, quia non cognoscimus cælum Empyreum esse, & in eo residere Beatos, nisi discursu Theologico. Et hoc tantum voluit Ferrariensis 3. contra Gentes cap. 68. cum dixit: *Non oportet scire, quæ operatione agat in cælum Empyreum Angelus: quia sicut nobis non plenè cognita est natura angelica, neque cæli Empyreici natura, ita nec nobis nota sunt omnes operationes, quibus potest aliquis in cælo Empyreo & in corporibus operari*. Unde Augustinus 2. de Trinit. cap. 10. de Angelorum miraculis & operationibus disputans, hæc ait: *Mihi omnino nota est ut meminerim virum meorum, fratresque meos admonere, ut meminerint suorum, ne ultra quantum est, humana progrediatur infirmitas: quemadmodum enim hæc faciant Angeli, vel potius quemadmodum Deus hoc faciat per Angelos suos, nec nostrum acie penetrare, nec fiducia rationis enucleare, nec propectu mentis comprehendere valeo, ut tam certus loquar ad omnia, quæ requiruntur de his rebus, possunt, quam si essent Angelus, aut Propheta, aut Apostolus.*

Cæterum licet ignorantiam nostram taceatur, nec perfecte allequi possimus, quid sit hæc operatio angelica circa cælum Empyreum; duo tamen de huiusmodi operatione dici possunt, rationi & doctrinæ D. Thomæ valde conformia. Primum est, per illam produci aliquod lumen, quo magis perficitur immatus splendens Empyreus. Licet enim non possit Angelus immediate qualitates alterativas producere, v.g. caliditatem & frigus, sed solum applicando actum passivus, bene tamen lucem, ut docet S. Thomas in 1. dist. 37. quaest. 2. art. 1. ubi ait: *Angelus est in loco, in quantum operatur circa aliquid corpus localem, vel motum, vel lumen, vel aliam huiusmodi. Ratio etiam id suadet: nam lux est suprema omnium*

gentiarum corporearum, natura autem inferior in sui supremo attingitur à natura superiori; & requiritur, ut ait Dionysius 7. de divin. nomin. & refertur D. Thomas infra quæst. 110. art. 3. Sapientia divina conjungit fines primorum principis secundorum. Porro ex hac luce corpus illud celeste maxime decoratur & ornatur; si enim de Beatis dicitur Apoc. 21. *Afferent gloriam suam & honorem in illum* (scilicet civitatem celestem) multo magis Angelis luce suâ specialitatem illam gloriosissimam efficiet. Et in hoc sensu intelligendum puto quod docent Capreolus & alii ex Thomistis, videlicet Angelos beatos in cœlo Empyreo ornatum quemdam producere: ille enim ornatus non est aliud, quam lux illa producta ab Angelis in Empyreo, quâ, ut dixi, innatus est splendor magis perficitur, & corpus illud celeste, mirum in modum ornatur, ac decoratur.

Nec dicas cum Suare, quod substantia perfectissima, quale est cœlum Empyrium, debuit à suo conditore cum tota perfectione sibi debita procedere, subindeque omne lumen ei debitum ex vi suæ creationis communicari. Respondetur enim, substantiam perfectissimam non debere procedere à suo conditore, nisi cum perfectione sibi debita in suo ordine, & ratione cujus in se completa sit, ut non indigeat subordinari alteri ejusdem ordinis, & per eam completari non esse tamen contra rationem substantiæ perfectissimæ creatæ, quod indigeat subordinari cause superiori, & ab ea compleri. Sic quamvis Angeli inferiores perfecti sint, indigent tamen illuminari à superioribus; & universaliter, quamvis subalternaria per suas naturales facultates sint in suo ordine completa ad operandum, nunquam tamen possent in actum exire, nisi eorum virtus per cœlorum influxum confortaretur & juvaretur; ut docet D. Thomas 1. 2. qu. 109. art. 1.

Nec dicas rursus: Quod si cœlum Empyrium tantæ luce & splendore esset ornatum, emitteret ad nos radios, & videretur à nobis, sicut & alia corpora cœlestia. Respondetur enim cum sancto Thoma infra quæst. 66. art. 3. ad 4. negando sequelam: *Quia, inquit, cœlum Empyrium non habet lucem condensatam, ut radios emittat sicut corpus solis, sed magis subtile; vel habet claritatem puram, quæ non est conformis cum claritate naturali.*

Pro solutione aliarum instantiarum, quæ operata hanc responsum fieri possent. Advertendum est, quod licet influxus talis luminis in Empyrium sic invariabilis ex parte Empyrei recipientis, non tamen ex parte Angelorum influentium: quia dum aliqua à cœlo illo recedunt, alii suppleunt influxum eorum, & virtutem suam extendunt ad illam Empyrei partem cui illi præstidebant, ipsique revertentibus eam retrahunt, ut sibi illis restituatur locus.

Secundum quod de prædicta Angelorum in cœlum Empyrium operatione probabiliter dici potest, sumitur ex doctrina S. Thomæ infra quæst. 66. art. 3. ad 2. & quodlibet. 6. art. 19. ubi docet cœlum Empyrium influere perpetuam & stabilitatem convenientem motibus corporum inferiorum: *Sicut* (inquit quæst. 66. citatâ) *superius Angeli qui assunt, habent influentiam super inferiores & ultimos qui mittuntur, quamvis ipsi non mittantur, secundum Dionysium cap. 3. cœlest. Hierar. Ita cœlum Empyrium habet influentiam super corpora quæ moventur, sicut ipsum non moventur.* Et pro-

pter hoc potest dici, quod influit in primum cœlum quod movetur, non aliquid transiens & adveniens per motum, sed aliquid fixum & stabile, puta virtutem continentem & causandi, vel aliquid hujusmodi ad dignitatem pertinentem. Angeli ergo existentes in Empyreo influunt in illud virtutem, quâ prædictum cœlum juvetur ad influendam hanc perpetuitatem & stabilitatem, & ex conjunctione ad influxum angelicum reddatur efficacius. Nam ut idem S. Doctor quodlibet. citato dicitur: *Totum universum est unum unitate ordinis, ut patet per Philosophum 12. Metaph. Hec autem unitas ordinis attenditur secundum quod ordine quodam reguntur corporalia per spiritualia, & inferiora corpora per superiora, ut Augustinus dicit in 3. de Trinitate.* Unde sicut hæc unitas ordinis, sine aliquo influxu Empyrei in corpora inferiora salvari nequit, ita nec sine aliquo influxu & actione Angelorum in cœlum Empyrium.

Adde cum illustrissimo D. de Marinis, Avenionensi Archiepiscopo, in Commentariis ad quæstionem 52. D. Thomæ art. 1. cap. 3. *Quod forte, sicut infernus locat Demones quia ut instrumentum divine virtutis agit in illos, eos detinendo; unde resultat in illis passio dolorifera: sic cœlum Empyrium, ut instrumentum divine virtutis, suavitè detinet spiritus, ex qua detentione, & quasi implexu, resultat in eis passio lætitiæ, & gaudii accidentalis.*

Quod diximus de Angelis, idem cum proportionem de animabus Beatis in Empyreo existentibus sentiendum est: cum enim illæ in separationis statu se habeant sicut puri spiritus, & ad modum spiritus operentur, atque species infusas ad intelligendum recipiant, sicut Angeli; illæ etiam, vel virtute naturali, vel mediante virtute qualitatam gloriæ, ad producendam lucem in Empyreo, vel ad juvandam prædictam illius in corpora inferiora influxum, non minus quam Angeli possunt concurrere. Possunt etiam in illo statu moveri localiter, ut patet de anima Christi, quam de fide certum est descendisse ad inferos, & iterum ascendisse ad sepulchrum. Utrum autem id possint animæ Beata, virtute naturali, vel solùm virtute qualitatam gloriæ, disputant Theologi, aliis affirmantibus, aliis negantibus id posse virtute naturali; istisque aperte facere videtur D. Thomas infra quæst. 117. art. 4. ubi ait: *Anima separata suâ naturali virtute non potest movere aliquod corpus.* Quod etiam reperit in responsione ad 1. dicens: *Cum anima secundum suam naturam determinetur ad movendum corpus cuius est forma, nullum aliud corpus suâ naturali virtute movere potest.* Quamvis Joannes à S. Thoma hic disp. 20. art. 2. hæc testimonia conetur exponere, asserens quod quando S. Doctor negat animabus separatis vim loco motivam, loquitur de suis in ratione formarum, non verò in quantum operantur ut spiritus in vi status separationis: unde ibidem ait, animas posse habere contactum virtuale ad corpora quæ non informant, & movere ea, ac se movere per contactum & assistentiam ad illa; licet multo infirmior sit vis motiva naturalis in anima, quam in Angelo. Idque probat ex eo quod naturaliter possunt animæ separata velle mutare loca; nam animæ quæ sunt in purgatorio, desiderant esse in cœlo: frustra autem daret illis natura appetitum, seu voluntatem mutandi loca, si eas potentia motiva talis voluntatis executivâ privaret. Utrumque probabiliter sustineri potest, licet pars negativa menti D. Thomæ videatur conformior.

Utrum autem id possint animæ Beata, virtute naturali, vel solùm virtute qualitatam gloriæ, disputant Theologi, aliis affirmantibus, aliis negantibus id posse virtute naturali; istisque aperte facere videtur D. Thomas infra quæst. 117. art. 4. ubi ait: *Anima separata suâ naturali virtute non potest movere aliquod corpus.* Quod etiam reperit in responsione ad 1. dicens: *Cum anima secundum suam naturam determinetur ad movendum corpus cuius est forma, nullum aliud corpus suâ naturali virtute movere potest.* Quamvis Joannes à S. Thoma hic disp. 20. art. 2. hæc testimonia conetur exponere, asserens quod quando S. Doctor negat animabus separatis vim loco motivam, loquitur de suis in ratione formarum, non verò in quantum operantur ut spiritus in vi status separationis: unde ibidem ait, animas posse habere contactum virtuale ad corpora quæ non informant, & movere ea, ac se movere per contactum & assistentiam ad illa; licet multo infirmior sit vis motiva naturalis in anima, quam in Angelo. Idque probat ex eo quod naturaliter possunt animæ separata velle mutare loca; nam animæ quæ sunt in purgatorio, desiderant esse in cœlo: frustra autem daret illis natura appetitum, seu voluntatem mutandi loca, si eas potentia motiva talis voluntatis executivâ privaret. Utrumque probabiliter sustineri potest, licet pars negativa menti D. Thomæ videatur conformior.

Utrumque probabiliter sustineri potest, licet pars negativa menti D. Thomæ videatur conformior.

56. Ad alia exempla adducta (de Dæmonibus scilicet in inferno existentibus; de Asmodeo in deserto superioris Ægypti à Raphaële ligato; de animabus Patrū veteris Testamenti, & puerorum sine baptismo mortuorum, in Lybno dentis) patet solutio ex supra dictis. Illi enim spiritus ibi tanquam in loco connaturali non existunt, sed tanquam in loco violento, aut præternaturali: quando autem dicimus Angelos, vel animas separatas, per operationem transeuntem in loco existere, loquimur de loco connaturali, non autem de violento, aut præternaturali: ostendimus enim in ultima conclusione, rationem formalem talis ubicationis & præsentia esse passionem, seu passivam alligationem, quā spiritus ita detinentur & alligantur, ut non permittantur alibi operari. Neque hoc est mutare rationes formales existendi in loco, sed proportionatè assignare illas: sicut corpus Christi naturaliter existit in loco per extensionem quantitatis, supernaturaliter verò, & modo spirituali ac indivisibili, per conversionem sacramentalem.

Addo quod, spiritus alligati corpori, forte non ita alligantur, quod priventur omni actione in ipsum, ita ut pure existant per passionem, sed aliquid permittuntur operari, plus vel minus, prout fuerit strictior vel minus stricta alligatio, per quam corpus, ut instrumentum Dei, impedit & coercet virtutem operativam Angeli, sicque causat in illo majorem vel minorem penam. Ita Ferrariensis 3. contra Gent. cap. 86. ad 1. dicens: *Aliquid in ignem agunt, aut motum, aut aliquid aliud nobis ignotum.*

57. Ad illud quod additur de Angelis custodibus, respondeo illos circa nos semper operari aliquo pacto, vel continendo imaginationem, vel suggerendo bonas cogitationes, vel impediendo nociva: sicut enim infinita propemodum sunt pericula quæ nos latent: ita & ferè infinita & quasi continua sunt actiones, quas Angeli boni circa nos exercent. Quando verò nihil circa nos operantur, tunc solum circa nos habent præsentiam illam ordinis, quam supra ex Cajetano exposuimus, ut satis aperte docere videtur D. Thomas infra quæst. 113. art. 6. ad 3. dicens: *Angelus licet interdum derelinquat hominem loco, non tamen derelinquit eum, quantum ad effectum custodia: quia etiam cum est in caelo, cognoscit quid circa hominem agatur: nec indiget morâ temporis ad motum localem, sed statim potest adesse.*

§. VII.

Convelluntur alia fundamenta adverse sententia.

58. Tertio arguunt Adversarij: Si Angelus per operationem transeuntem in loco existat, sequitur quod si cesset ab omni operatione externa, vel itaque solum contemplari, nullibi erit: Sed hoc videtur inconveniens: Ergo & illud. Sequela Majoris patet: sublatâ enim ratione formali, tollitur effectus formalis. Minorem autem probant: Primò quia substantia Angeli actu existens, nec tamen operans ad extra, finita est & limitata: Sed, quod habet esse finitum & limitatum, existitque in rerum natura, alicubi seu in aliquo determinato loco existit; non enim potest esse ubique, cum immensitas sit attributum soli Deo ratione infinitatis conveniens: Ergo substantia Angeli, etiam non ope-

rantis ad extra, alicubi existit. Secundo probant eandem Minorem, quia substantia materialis, ablata quantitate, remaneret adhuc in loco: Ergo & substantia Angeli, cessante omni operatione ad extra. Consequentia patet, ex paritate rationis, Antecedens probatur à Suarez & Molina: nam si Deus ab aqua existente in vase auferret quantitatem, tunc substantia illa aquæ remaneret in eodem loco, scilicet intra illud vas: cum enim remaneret in rerum natura, & non esset extra prædictum vas, deberet utique esse intra illud.

Addunt, quod si semel ablata quantitate ab aqua existente in vase, Deus postea, suspendendo illud miraculum, aquam illam suæ nature relinqueret, quantitas ex aquæ illius substantia intra vas ipsum de novo resularet: quod si ignum est aquæ substantiam ibidem remanente; alioquin non esset ratio cur potius intra vas, quam alibi prædicta quantitas resularet.

Respondeo D. Thomam in 1. dist. 37. quæst. 3. art. 1. idem omnino argumentum sibi opponere: Sibi enim objicit quarto loco: *Si per operationem conveniat sibi (id est Angelo) esse in loco, non nisi in quantum operatur circa locum aliquum: Sed Angelus non operatur semper circa corporalia: Ergo aliquando non alicubi esset. Nec ubique esset, quia hoc Dei proprium est: Ergo nusquam esset, quod videtur absurdum.* Cui argumento sic respondet: *Ad quartum dicendum, quod hoc non reputo inconveniens, quod Angelus sine loco possit esse & non in loco, quando nullam operationem circa locum habet: nec est inconveniens ut tunc nusquam, vel in nullo loco esse dicatur: sicut etiam non est inconveniens, quod nullo colore coloratus dicatur: sed hoc tamen non est imaginabile, quia imaginatio continuum non transcendit. Itaque illud magnum absurdum quod aliqui reputant, nempe quod Angelus possit non esse in loco, seu ab omni loco absolvi, est inconveniens imaginationis, non rationis, illique qui sic arguunt (inquit Vazquez) dum loquuntur de spiritualibus, non possunt oblivisci corporalia. Unde ad primam probationem in contrarium respondet S. Doctor ibidem in corpore articuli: *Sed ista est valde rudi probatio, quia procedit ex equivocatione finis: cum enim dicitur substantia Angeli finita, accipitur finis pro fine essentia & virtutis... & non pro fine dimensionis: locus autem dicitur finitus, vel finitus, secundum terminos quantitatis dimensionis: finis autem secundum utramque acceptionem, nullam commensuratiorem seu proportionem habet: unde non oportet ut quod est finitum in essentia, ad terminos loci finiat. In forma ergo ad argumentum respondeo, distinguendo Majorem. Substantia Angeli actu existens, nec tamen operans, finita & limitata est, finitate & limitatione factâ per terminos essentia, concedo Majorem: finitate & limitatione factâ per terminos loci, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Quod habet esse finitum & limitatum, finitate & limitatione factâ per terminos loci, est alicubi tanquam in loco, concedo Minorem: Quod est finitum & limitatum, finitate & limitatione factâ per terminos essentia præcisè, nego Minorem, & Consequentiam.**

Ad secundam probationem, nego Antecedens: ad cuius probationem, nego quod ablata quantitate ab aqua intra vas existente, substantia aquæ ibidem remaneret: in eo liquidum est, licet aqua illa esset in universo, ut passim in toto, cum aptitudine existendi in loco, nulli-